Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Rapport Samen sterk in Europa

Datum 20 juli 2015
Status Definitief

Inhoud

Inleiding

In het bestuurlijk overleg van 22 januari 2014 tussen de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de minister van Buitenlandse Zaken (BZ), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) is besloten een nadere verkenning uit te voeren naar de rol van de decentrale overheden in het Nederlandse Europese besluitvormingsproces[1].

In 2013 is een evaluatie uitgevoerd naar de binnenlandse samenwerking tussen het Rijk en de decentrale overheden in het Europese beleid- en besluitvormingsproces op basis van het Actieplan Europa en decentrale overheden[2]. Hieruit bleek dat de interbestuurlijke samenwerking op individuele Europese dossiers is toegenomen, maar dat het actieplan niet meer actueel was. Daarnaast vormen de decentralisaties en daarmee de gewijzigde rol en verantwoordelijkheden van gemeenten, provincies en waterschappen ten opzichte van het Rijk en Europa aanleiding om de binnenlandse samenwerking op Europese dossiers opnieuw te verkennen en daar waar nodig te versterken. Door de recente decentralisaties is de beleidsverantwoordelijkheid op het gebied van milieu en het sociaal domein verschoven van het Rijk naar de decentrale overheden (zie ook onderstaande tekstboxen ter illustratie). Dit heeft tot gevolg dat binnen deze beleidsterreinen de decentrale overheden ook te maken krijgen met de implementatie van Europese wet- en regelgeving.

Door een goede interbestuurlijke samenwerking kunnen de belangen van de decentrale overheden en mogelijke implementatieproblemen vroegtijdig worden gesignaleerd en worden meegenomen in de Nederlandse standpuntbepaling. Dit is onder meer van belang voor een uitvoerbare, effectieve en efficiënte implementatie van EU-regels in de nationale wetgeving (zowel voor autonome als medebewindstaken[3]).

De invloed van Europa op gemeenten
De decentralisaties in het sociaal domein hebben betrekking op beleidsterreinen met een exclusieve bevoegdheid voor de lidstaten. Echter, ook binnen deze beleidsterreinen komen gemeenten in aanraking met de uitvoering en naleving van Europese wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld op het gebied van privacy en gegevensuitwisseling of staatssteun en aanbesteden binnen de zorg.

De invloed van Europa op provincies
Europees beleid is van grote invloed op het ruimtelijke ordeningsbeleid van provincies. Zo zijn de provincies verantwoordelijk voor vrijwel het gehele natuurbeleid, maar vindt de beleidsvorming grotendeels in Brussel plaats. Een voorbeeld hiervan is Natura 2000. Ook bij medebewindstaken van provincies is de EU vaak richtinggevend, zoals bij het dossier luchtkwaliteit.

---

1 Evaluatie actieplan ''Europa en decentrale overheden'' en uitkomsten van het bestuurlijk overleg tussen BZK, BZ, VNG, IPO en de UvW, 24 juni 2014, Kamerstuk 33 750 VII nr. 64
2 Evaluatie actieplan ''Europa en decentrale overheden'' en uitkomsten van het bestuurlijk overleg tussen BZK, BZ, VNG, IPO en de UvW, 24 juni 2014, Kamerstuk 33 750 VII nr. 64
3 Medebewind: de provincie of gemeente moet wet- of regelgeving van een hogere overheid uitvoeren. Autonomie: provincies en gemeenten beslissen zelf wat ze op beleidsterreinen waar zij bevoegdheden op hebben doen en welke regelgeving ze maken.

De invloed van Europa op waterschappen
De Europese Unie heeft directe invloed op de beleidsterreinen van de waterschappen: volksgezondheid, waterveiligheid, de kwaliteit van leven en een gezond (aquatisch) milieu. Dit betekent dat de Europese Unie een groot gedeelte van het wettelijk kader vormgeeft waarbinnen de waterschappen werken. Hierbij kan gedacht worden aan de kaderrichtlijn water, de richtlijn prioritaire stoffen, beleid op het gebied van landbouw, inkoop en aanbesteding.

In deze verkenning staan twee invalshoeken centraal: samenwerking tussen Rijk en decentrale overheden in het Europese besluitvormingsproces, en informatievoorziening tussen Rijk en decentrale overheden op EU-dossiers.

De aanleiding, opzet en vormgeving van de verkenning is terug te vinden in bijlage 1. In bijlage 2 is de beleidscontext van de verkenning uiteengezet.

1 De praktijk

Provincies, gemeenten en waterschappen hebben vanuit hun bevoegdheden en verantwoordelijkheden te maken met de implementatie van een breed scala aan Europees beleid. De decentrale overheden en het Rijk hebben beide aangegeven dat de samenwerking goed gaat. Deze is goed verankerd door deelname van het IPO, de VNG en de UvW aan de interdepartementale werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC). Deze werkgroep bereidt de BNC-fiches voor, waarin het kabinet de Nederlandse inzet voor nieuwe Commissievoorstellen bepaalt. Via deze weg zijn decentrale overheden betrokken bij de eerste Nederlandse standpuntbepaling op EU-dossiers.

De intensiteit van de samenwerking op het vervolgtraject hangt af van of een EU-dossier door de decentrale overheden gekenmerkt wordt als prioriteit. Bij sommige departementen, bijvoorbeeld het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) en in enkele gevallen het ministerie van Economische Zaken (EZ), is er sprake van (formele) interbestuurlijke dossierteams (IBDT's), waarin gestructureerd samen aan een dossier met hoge prioriteit voor de decentrale overheden wordt gewerkt. Bij andere dossiers nemen de decentrale overheden vaak deel aan reguliere interdepartementale overleggen, zoals het Interdepartementaal Staatssteun Overleg (ISO). Hieronder volgen een aantal voorbeelden.

De Europese biodiversiteitstrategie 2020

De provincies en het Rijk hebben een gezamenlijk belang bij een goede evaluatie van de EU biodiversiteitstrategie en een zorgvuldige fitness check van de Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR). Voor de Europese biodiversiteitstrategie wordt tussen de provincies en EZ nauw samengewerkt in een IBDT. Afgesproken is dat voor de verschillende onderdelen van de biodiversiteitstrategie gezamenlijk position papers worden opgesteld, bijvoorbeeld op de onderwerpen 'No Nett Loss of Biodiversity', 'GreenInfrastructure' en 'Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en biodiversiteit'. Sinds kort neemt het IPO samen met EZ deel aan de expertgroep Habitat- & Ornis-richtlijnen.

Comitologie kader richtlijn water

Het ministerie van I&M informeert en betrekt de waterschappen bij de formele voorbereiding van de 'Common Implementation Strategy' van de Kader Richtlijn Water. Dit biedt de waterschappen een platform om implementatie methodes en ook problemen te agenderen in de EU, maar ook proactief in te spelen op de verdere uitwerking van de kader richtlijn Water. Zo ontvangen de waterschappen de formele instructies en ook de terugkoppeling van de Raadswerkgroepen.

De fitness check van de Vogel- en Habitatrichtlijnen

Voor de Fitness Check VHR is een gezamenlijk programmateam gevormd tussen EZ, I&M en IPO. Het doel is onder meer het voorbereiden van de Nederlandse inbreng in de Fitness Check en het voorbereiden van het Nederlandse voorzitterschap van de Raad, waarin dit onderwerp aan de orde komt.

Bij het ministerie van I&M wordt jaarlijks vastgesteld aan welke Europese dossiers I&M en de decentrale overheden (gaan) samenwerken. Tevens is een contactpersoon aangesteld als aanspreekpunt voor de decentrale overheden voor de samenwerking op Europese dossiers. Deze contactpersoon heeft een goed overzicht van de lopende Europese dossiers en bevordert en borgt de (afspraken omtrent de) samenwerking (zie ook onderstaande tekstbox).

Samenwerking tussen de decentrale overheden en I&M
Elk jaar wordt bij I&M, mede naar aanleiding van het werkprogramma van de Europese Commissie, opgetekend aan welke Europese dossiers I&M en de decentrale overheden gezamenlijk werken. Dit werkplan, inclusief IBDT's, wordt in het bestuurlijk overleg milieu vastgesteld. Driemaal per jaar komen ambtelijke contactpersonen van het IPO, de VNG, de UvW en I&M bijeen om de voortgang van de dossierteams te bespreken en waar nodig te actualiseren.

Standpunten van het Rijk en de decentrale overheden komen vaak overeen. Er zijn ook voorbeelden waar daar geen sprake van is. In dergelijke gevallen geldt het principe 'agree to disagree', waarmee wordt vastgesteld dat er verschillen van opvatting zijn. Wanneer deze situatie zich voordoet, nemen het Rijk en de decentrale overheden vanuit hun eigen verantwoordelijkheid in de eigen gremia een andere positie in. Het Rijk en de decentrale overheden informeren elkaar over de positie die zij innemen, zodat hierop kan worden geanticipeerd. Het dossier Cohesiebeleid is hiervan een voorbeeld.

Cohesiebeleid
In het dossier Cohesiebeleid hielden het Rijk en het IPO er verschillende standpunten op het budgettaire aspect op na, maar werkten wel eensgezind aan de thematische focus, de inhoudelijke programmering en het beperken van de administratieve lasten. Ter voorbereiding op de onderhandelingen van de verordeningen is in juni 2010 door Rijk en regio's, vertegenwoordigd door onder meer IPO en VNG, gezamenlijk een position paper opgesteld. Bij de voorbereiding van de raadswerkgroep cohesiebeleid en de vormgeving van de operationele programma's van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF) is continue nauw samengewerkt.

Een ander voorbeeld is het dossier Arbeidstijden. Er is hier echter wel een intentie om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken om dit dossier vanuit het nationale perspectief te beïnvloeden, omdat er nationaal meer overlap is dan verschil, zeker ten opzichte van de systemen van enkele andere lidstaten. Daarbij bekijken we vanuit de verschillende rollen hoe we het dossier kunnen beïnvloeden en versterken vanuit een maximaal nationaal belang.

Arbeidstijden
In het dossier Arbeidstijden bekleden de Staat (SZW) enerzijds en BZK, VWS, Defensie en VNG anderzijds verschillende rollen. Dit houdt verband met het feit dat BZK, VWS, Defensie en VNG op het terrein van arbeidstijden een rol als werkgever vervullen en in die hoedanigheid als sociale partners zijn aan te merken. Het Rijk (SZW) beoordeelt het dossier arbeidstijden vanuit de invalshoek van gezond en veilig werken, waarbij de maximale wekelijkse werktijd van werknemers voorop staat. De overheidsonderdelen die een rol als werkgever

vervullen beoordelen de arbeidstijden vanuit de invalshoek van goed werkgeverschap (gezondheid werknemer), waarbij het werk wel verricht moet worden, zoals continu diensten (politie, ziekenhuizen, leger, brandweer), maar daartegenover de financiële kosten (salaris) die nog redelijk zijn vanuit een goede (publieke) dienstverlening.

De sociale partners hebben op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (artikel 155 VWEU) de mogelijkheid actief bij te dragen aan de ontwikkeling en totstandkoming van het Europese sociale beleid. De sociale partners kunnen daartoe op het niveau van de Unie overeenkomsten sluiten. De Europese sociale partners hebben in 2012 getracht tot overeenstemming te komen om de richtlijn 2003/88/EG betreffende de organisatie van de arbeidstijd te herzien. De onderhandelingen zijn uiteindelijk na een jaar vastgelopen. Indien wel een overeenkomst tot stand zou zijn gekomen tussen de sociale partners, dan kunnen de lidstaten (de Staat vertegenwoordigd door SZW) de overeenkomst niet amenderen. De lidstaten kunnen de overeenkomst uitsluitend accepteren of verwerpen. Nu geen overeenkomst tussen de sociale partners tot stand is gekomen, zal de Europese Commissie een voorstel voor herziening van de richtlijn publiceren. Op dat moment worden de rollen omgedraaid en zit de Staat (SZW) aan de onderhandelingstafel. Wel kunnen de (publieke) werkgevers de Europese Commissie te beïnvloeden in de denkwijze van haar voorstel vanuit het nationale perspectief.

2 Succesfactoren in samenwerking

De decentrale overheden en het Rijk geven aan dat de succesfactor in de samenwerking het delen en gebruik maken van elkaars deskundigheid en netwerken is. Dit heeft nadrukkelijk voor zowel het Rijk als de decentrale overheden grote meerwaarde. Zo wordt de expertise van de decentrale overheden gebruikt voor het verkrijgen van inzicht in de gevolgen van EU-voorstellen op regionaal en lokaal niveau (of voor de waterschappen) en kan met de belangen van de decentrale overheden rekening gehouden worden bij aan het opstellen van het Nederlands standpunt. Dit is onder meer van belang voor een uitvoerbare, effectieve en efficiënte implementatie van EU-regels in de nationale wetgeving (zowel voor autonome als medebewindstaken).

De deskundigheid van decentrale overheden en het bieden van voorbeelden uit de praktijk verbetert de Nederlandse positie in het geheel. Rijk en decentrale overheden beschikken over verschillende en aanvullende netwerken, die kunnen worden gebruikt om informatie op te halen, te delen en het gemeenschappelijke standpunt uit te dragen (zoals bij het dossier luchtkwaliteit). Bijvoorbeeld met het Europees Parlement en via de eigen gremia, zoals het Comité van de Regio's.

Luchtkwaliteit

Medio november 2014 bleek de Commissie Juncker het voorstel voor de herziening van de NEC-richtlijn (National Emission Ceilings) aan een review te willen onderwerpen en mogelijk in te willen trekken in 2015. Provincies, gemeenten en het Rijk waren van mening dat om de schadelijke concentraties op lokaal en regionaal niveau terug te dringen beleid op EU-niveau van groot belang is. Provincies en gemeenten hebben de Commissie en het Europees Parlement (EP) dan ook via hun netwerken (zoals het Comité van de Regio's (CvdR) en de Council for European Municipalities and Regions (CEMR)) benaderd met het verzoek deze wetgeving op de agenda te houden. Het Rijk steunde deze boodschap.

De aanpak bleek effectief aangezien het dossier op de agenda van de Commissie is blijven staan en in de Raad en het EP het debat wordt voortgezet. De samenwerking tussen het Rijk en de decentrale overheden is dan ook gecontinueerd. Zo is de parlementaire impact assessment over de interactie tussen het EU-luchtbeleid en het klimaat- en energiebeleid door provincies beschikbaar gesteld aan het IBDT. Daarnaast lezen provincies en gemeenten mee met het conceptadvies van EP-rapporteur Girling en zullen zij indien nodig wijzigingsvoorstellen formuleren, welke ondersteunend zijn aan de Nederlandse inzet. Het Rijk heeft via de VNG input geleverd ten behoeve van het CvdR-advies over het luchtkwaliteitpakket.

Het delen van expertise en netwerken leidt ook tot initiatieven. Een goed voorbeeld is de Urban Agenda.

Urban Agenda

Met de Urban Agenda wil het kabinet het EU-beleid meer 'Urban proof' maken. Hierdoor kunnen steden het volle groeipotentieel voor groei en banen gaan realiseren en optimaal bijdragen aan een duurzaam, concurrerend en leefbaar Europa. Een versterkte samenwerking tussen de EU, lidstaten en steden en regio's is een belangrijke pijler hierin. Zo wordt de vorm en invulling van de Urban Agenda gezamenlijk aangegrepen. Het gezamenlijk optrekken door het Rijk en de decentrale overheden bij de Nederlandse standpuntbepaling op de consultatie van de Commissie over de Urban Agenda is illustratief hiervoor. Een ander voorbeeld is het wederzijdse gebruik van netwerken en gedeelde standpunten, zoals het advies van het Comité van de Regio's over de Urban Agenda.

3 Verbeterpunten

Door zowel het Rijk als de decentrale overheden wordt erkend dat tijdig inzicht in en overleg over de gevolgen van EU-voorstellen en de Nederlandse standpuntbepaling van belang is. Dit vraagt om een continue en strategische signalering vanuit beide kanten. De decentrale overheden kunnen actiever aandragen en signaleren waar zij een mogelijk effect van Europese wet- en regelgeving verwachten. Het Rijk kan deze analyse voor het openbaar bestuur ook nadrukkelijker maken. Voortdurende oplettendheid is nodig voor het feit dat Europese dossiers een belangrijke invloed kunnen hebben op de decentrale overheden, hierbij kan gedacht worden aan het dossier Maritieme ruimtelijke ordening.

Maritieme ruimtelijke ordening
Een voorbeeld waarbij de samenwerking tussen het Rijk en de medeoverheden in een vroegtijdiger stadium had kunnen worden gestart, is de richtlijn tot vaststelling van een kader voor maritieme ruimtelijke ordening en geïntegreerd kustbeheer. Pas in een relatief laat stadium is door het Rijk gesignaleerd dat deze richtlijn impact heeft op de verantwoordelijkheid van de waterschappen aangaande duinen en kustverdediging. Vanuit de expertise van de waterschappen had deze invloed al eerder gesignaleerd kunnen worden, waardoor de standpuntbepaling in de vroege fases van het EU-besluitvormingsproces kon worden vormgegeven en uitgedragen.

Daarnaast stellen het Rijk en de decentrale overheden dat de samenwerking in de raadswerkgroepfase en implementatiefase van het Europese besluitvormingsproces doorgaans goed geborgd is. Echter, ook hier is verbetering mogelijk. Zo ervaren de decentrale overheden dat informatiedeling en betrokkenheid per departement kan verschillen. Borging van afspraken op het gebied van samenwerking en informatiedeling dienen rijksbreed te worden gedragen en nageleefd.

Onderstaand worden op de twee invalshoeken van de verkenning verbeterpunten aangedragen.

Samenwerking
Daar waar het beleidsterreinen betreft waarbij de verantwoordelijkheid of de uitvoering in Nederland op een decentraal niveau is belegd, is betrokkenheid noodzakelijk. Hierbij is het van belang is dat de decentrale overheden ook zelf bij de beoordeling van nieuwe Commissievoorstellen in het BNC-overleg hun belangen aangeven. De mate van samenwerking staat in verhouding tot het belang en kan verschillende vormen aannemen. Dit betekent dat per dossier altijd moet worden bezien welke vorm van samenwerking het meest optimaal is, maatwerk moet behouden blijven. Voor sommige dossiers is een lichte samenwerkingsstructuur afdoende. Kenmerkend hierbij is vaak de deelname van de decentrale overheden aan reguliere interdepartementale overleggen.

Een voorbeeld hiervan is het Interdepartementaal Staatssteun Overleg (ISO). Waar sprake is van dossiers met een groot belang voor de decentrale overheden kan de samenwerking worden versterkt door decentrale overheden, bijvoorbeeld met de vorm van een interbestuurlijk dossierteam, in het ambtelijke voorbereidingsproces dezelfde rol te geven als mededepartement. Dit betreft met name een gelijke informatiepositie (o.a. het ontvangen van (raads)instructies en de bijbehorende terugkoppeling) en biedt mogelijkheden voor het maken van afspraken over vergaande vormen van samenwerking. De eindverantwoordelijkheid en de regie blijven bij het Rijk. De samenwerkingsvorm interbestuurlijk dossierteam is in bijlage 3 verder uitgewerkt.
Wanneer gemeenten, provincies en waterschappen zijn betrokken middels een vorm van samenwerking bij de Nederlandse standpuntbepaling van Europees beleid is het belangrijk dat zij goede input leveren, mandaat hiervoor hebben en kunnen voldoen aan de deadlines van het Europese besluitvormingsproces waarbinnen de Rijksoverheid opereert.

Informatievoorziening
De deling van informatie tussen de decentrale overheden en het Rijk dient te worden geoptimaliseerd. Dit vraagt enerzijds om inspanningen van het Rijk, bijvoorbeeld door het terugkoppelen van uitkomsten uit werkgroepen of vergaderingen waar decentrale overheden hebben bijgedragen aan de instructies. Anderzijds moeten de decentrale overheden informatie, expertise en standpunten op een efficiëntere wijze uitwisselen met het Rijk.

Informatie die wordt verkregen vanuit de Europese instellingen is vaak vertrouwelijk (een toelichting in onderstaande tekstbox). Dit leidt bij het Rijk in de praktijk tot onduidelijkheden over de deling van deze informatie met de decentrale overheden. Het is daarom van belang om goede afspraken te maken over geheimhouding en de informatiedeling te verbeteren. Een struikelblok hierbij vormt de geheimhoudingsplicht van de medewerkers van decentrale overheden. Deze geheimhoudingsplicht is voor het Rijk op juridische grond niet sluitend. Het ondertekenen van een aanvullende geheimhoudingsverklaring biedt hiervoor een oplossing (zie bijlage 4).

Limité documenten
Interne EU-raadsdocumenten hebben de status en aanduiding van Limité documenten. De EU lidstaten en de Raad zijn richtsnoeren overeen gekomen over de omgang met dergelijke documenten. De belangrijkste bepaling hieruit is dat (delen van) deze documenten niet publiek gemaakt mogen worden zonder voorafgaande autorisatie daartoe door de Raad of personen die met een raadsbesluit daartoe gemachtigd worden. Dit maakt het in de praktijk onduidelijk wanneer men vanuit het Rijk dergelijke documenten mag delen.

4 Aanbevelingen

Om bovenstaande verbeterpunten in de praktijk te realiseren en te borgen, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Voor zowel het Rijk als de decentrale overheden is tijdig inzicht in en overleg over gevolgen van EU-voorstellen en de Nederlandse standpuntbepaling van belang. Dit vraagt om een continue en strategische signalering vanuit beide kanten.

   Om deze strategische signalering te bevorderen en de deelname van de decentrale overheden aan het BNC-overleg te optimaliseren wordt aanbevolen dat de decentrale overheden jaarlijks in het BNC-overleg de door hen benoemde prioritaire Europese dossiers bespreken en toelichten. Dit laat onverlet dat gedurende het jaar nieuwe EU-dossiers door de decentrale overheden kunnen worden aangemerkt als een prioritair dossier. Hiervoor kan de gebruikelijke BNC-procedure worden gevolgd, waarbij de VNG, het IPO en de UvW net als de departementen kunnen aangeven betrokken te willen worden bij BNC-fiches, consultaties en het vervolgtraject omtrent de Nederlandse standpuntbepaling op Europese dossiers.

2. Daar waar het beleidsterreinen betreft waarbij de verantwoordelijkheid of de uitvoering in Nederland op een decentraal niveau is belegd is nauwe betrokkenheid en samenwerking met de decentrale overheden noodzakelijk.

   Mede op basis van de prioriteiten, zoals benoemd in aanbeveling één, worden tussen het verantwoordelijke departement en de decentrale overheden afspraken gemaakt over de wijze van samenwerking. Wanneer een dossier als een grote prioriteit is aangemerkt door de decentrale overheden en het Rijk gezamenlijk, dient de optie van een interbestuurlijk dossierteam met de decentrale overheden in de ambtelijke voorbereidingsfase in een rol als mededepartement te worden besproken (zie bijlage 3). Op dit moment (juli 2015) doet deze situatie zich bijvoorbeeld voor bij de dossiers in het natuurdomein, de dossiers Biodiversiteit en Vogel- en Habitatrichtlijn.

3. Het is van belang om afspraken te maken over de verbetering van informatiedeling.

   Dit kan o.a. worden gedaan door het beschikbaar stellen van een geheimhoudingsverklaring, te vinden in bijlage 4. Daarnaast kunnen per departement er afspraken worden gemaakt over het geven van toegang tot het Raadsextranet voor de betrokken experts vanuit de provincies, gemeenten en waterschappen. De bovenstaande geheimhoudingsverklaring biedt de basis voor de omgang met de informatie.

4. De borging van de afspraken op het gebied van samenwerking en informatiedeling dienen Rijksbreed te worden gedragen en nageleefd.

   Bij het ministerie van BZK en het ministerie van BZ wordt een contactpersoon aangewezen voor de borging, implementatie en bekendheid van de afspraken over de samenwerking en informatiedeling tussen de decentrale overheden en het Rijk op Europese dossiers. Ten behoeve van een brede borging binnen het Rijk wordt per departement een contactpersoon aangesteld aanspreekbaar voor de naleving van de overeengekomen afspraken binnen het betreffende departement[4].

---

4 Dit is geen substituut voor directe contacten tussen dossierhouders en medeoverheden

5 Conclusie

Uit de verkenning blijkt dat de samenwerking tussen het Rijk en de decentrale overheden op dit moment goed verloopt, maar voor verbetering vatbaar is. De aanbevelingen op het gebied van versterkte samenwerking en informatiedeling uit dit rapport zullen worden geborgd door deze in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen op te nemen in de reeds bestaande paragraaf Europa (in lijn met de opzet en het schrift van de Code).

(Huidige) Code Interbestuurlijke Verhoudingen (artikel 9)[5]

*Op grond van het subsidiariteitsbeginsel treedt de Europese Unie (EU) slechts op als doelstellingen niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt**. Voor de toedeling en uitvoering van taken is het bestuursniveau dat zich het dichtst bij de burger bevindt het uitgangspunt, tenzij dat niet doeltreffend en/of doelmatig is. Uitgangspunt is dat afspraken met decentrale overheden over nationale dossiers mutatis mutandis ook gelden voor Europese dossiers.*

Daarom treden Rijk en decentrale overheden in een zo vroeg mogelijke fase van de beleidsvoorbereiding met elkaar in overleg om nieuwe Europese beleidsvoornemens te beoordelen op de bestuurlijke en financiële consequenties (inclusief bestuurlijke lasten) voor de provincies, gemeenten en waterschappen. Het Rijk en decentrale overheden zullen, waar EU-dossiers gevolgen hebben voor decentrale overheden in een zo vroeg mogelijk stadium de mogelijkheden voor samenwerking verkennen. Voor deze dossiers werken zij in alle fasen van de beleidscyclus (voorfase, onderhandelingen en implementatie) zoveel mogelijk samen (bijvoorbeeld op basis van interbestuurlijke dossierteams) en maken gebruik van elkaars netwerken. Decentrale overheden en Rijk houden de ruimte om zelfstandig te handelen. Rijk en decentrale overheden raadplegen hun leden en brengen specifieke deskundigheid in. Zij zullen vertrouwelijkheid betrachten ten aanzien van gedeelde informatie. Decentrale overheden benutten actief de mogelijkheden van hun lidmaatschap van de Nederlandse EU-overlegfora. Financiële en bestuurlijke consequenties van Europese regelgeving voor decentrale overheden dienen voorafgaand aan implementatie door het Rijk in kaart te worden gebracht.

*** Artikel 5 van het EU verdrag, protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.*

---

5 Zie http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/publicaties/2013/02/11/code-interbestuurlijke-verhoudingen-2013.html